

ROZSUDOK
V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Vladimíra Maguru a sudcov JUDr. Sone Mesiarkinovej a JUDr. Milana Deáka, v právnej veci navrhovateľa **I. S.**, bývajúceho v S., proti odporkyňi **I. S.**, bývajúcej v M., **o zníženie vyživovacej povinnosti**, vedenej na Okresnom súde Galanta pod sp.zn. 6 C 10/2006, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Okresného súdu v Galante zo 17. apríla 2007 č.k. 6 C 10/2006-158 a rozsudku Krajského súdu v Trnave z 22. októbra 2007, sp.zn. 10 Co 103/2007 čo do výroku o trovách konania, takto

r o z h o d o l :

Dovolacie konanie proti rozsudku Okresného súdu v Galante zo 17. apríla 2007 č.k. 6 C 10/2006-158 čo do výroku o trovách konania **z a s t a v u j e .**

Rozsudok Krajského súdu v Trnave z 22. októbra 2007, sp.zn. 10 Co 103/2007 vo výroku o trovách konania **z r u š u j e** a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Galanta rozsudkom zo 17. apríla 2007 č.k. 6 C 10/2006-158 zmenil rozsudok Okresného súdu v Galante č.k. 8 P 60/2001 zo dňa 11. októbra 2005 v časti výživného pre odporkyňu I. S., nar. X. (plnoletú – poznámka dovolacieho súdu) a to tak, že od 1.3.2006 do 30.4.2006 určil vyživovaciu povinnosť navrhovateľa na odporkyňu sumou

1 100,-- Sk mesačne, od 1.5.2006 do 31.8.2006 sumou 2 000,-- Sk mesačne a od 1.9.2006 sumou 1 100,-- Sk mesačne, ktoré výživné je zročné vždy do 15-teho dňa toho ktorého mesiaca vopred k rukám odporkyne. Vo zvyšku ponechal citovaný rozsudok nedotknutý. Vo zvyšku návrh zamietol a zároveň vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. Svoje rozhodnutie odôvodnil ustanoveniami § 62 v spojení s § 75 Zákona o rodine. Dospel k záveru, že uvedená úprava vyživovacej povinnosti zodpovedá pomerom a možnostiam navrhovateľa, ako aj oprávneným potrebám odporkyne. O náhrade trov konania medzi účastníkmi rozhodol v zmysle § 142 ods. 2 O.s.p. a to vzhľadom na pomer neúspechu navrhovateľa v konaní s prihliadnutím na okolnosti a charakter prejednávanej veci.

Krajský súd v Trnave na odvolanie oboch účastníkov rozsudkom z 22. októbra 2007, sp.zn. 10 Co 103/2007 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej vo vyhovujúcej časti zmenil tak, že návrh zamietol. Odporkyni náhradu trov tohto konania nepriznal. Dospel k záveru, že nedošlo k takej zmene pomerov, ktorá by odôvodňovala zníženie vyživovacej povinnosti navrhovateľa voči odporkyni. O náhrade trov prvostupňového ako aj odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 2 O.s.p. v spojení s ustanovením § 150 O.s.p. a v konaní úspešnej odporkyni nepriznal náhradu trov konania. Dôvody hodné osobitného zreteľa videl v predmete konania, ktorým je vyživovacia povinnosť rodiča a dieťaťa, ako aj v súčasných faktických majetkových pomeroch oboch účastníkov.

Proti týmto rozsudkom ako prvostupňového tak aj odvolacieho súdu, čo do výroku o trovách konania, podal dňa 24.6.2008 na základe podnetu odporkyne s poukazom na ustanovenie § 243e ods. 1 v spojení s § 243f ods. 1 písm b/, c/ O.s.p. mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky, ktorý navrhol napadnuté rozhodnutia vo výrokoch o náhrade trov konania zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Poukázal na tú skutočnosť, že dôvody hodné osobitného zreteľa, kedy súd nemusí výnimočne náhradu trov konania priznať nemožno vidieť v tom, že konanie o výživnom je oslobodené od platenia súdnych poplatkov. Bol toho názoru, že v prejednávanej veci neexistujú dôvody hodné osobitného zreteľa odôvodňujúce aplikáciu ustanovenia § 150 O.s.p. Takéto dôvody ustanovenie § 150 O.s.p. podľa jeho názoru zjavne nenapĺňajú, extrémne vybočujú z jeho účelu a chýba im aj logický zmysel. Aplikácia ustanovenia § 150 O.s.p. musí zodpovedať osobitným okolnostiam konkrétneho prípadu a musí mať vždy výnimočný charakter. Nie je možné nepriznať podľa tohto ustanovenia úspešnému účastníkovi náhradu trov konania len na základe všeobecného záveru hodnotiaceho dopad rozhodovania o určitom druhu nároku

(R 34/1982 a R 23/1989). Podaním z 10.10.2008 vzal svoje mimoriadne dovolanie proti rozsudku Okresného súdu v Galante zo 17. apríla 2007 č.k. 6 C 10/2006-158 čo do výroku o trovách konania späť a žiadal dovolacie konanie v tejto časti zastaviť.

Navrhovateľ považoval napadnuté rozhodnutia súdu za vecne správne a navrhol mimoriadne dovolanie odmietnuť v celom rozsahu. Bol toho názoru, že nepriznanie náhrady trov konania v konaní o výživnom je plne v súlade so zákonom a zaužívanou súdnou praxou. Vo svojom vyjadrení podrobne rozoberal skutkový stav veci. Dovolaciemu súdu dal na zváženie, či rozsudkom odvolacieho súdu nedošlo k porušeniu jeho ústavných práv a nie práv odporkyne.

Odporkyňa sa k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora Slovenskej republiky nevyjadřila.

Z ustanovenia § 243i ods. 2 O.s.p. vyplýva, že v konaní o mimoriadnom dovolaní platia primerane ustanovenia o konaní na dovolacom súde (§ 242 až § 243c), ak tento zákon neustanovuje niečo iné.

Podľa § 243b ods. 4 O.s.p. vyplýva, že ustanovenia § 218 ods. 1, § 224 ods. 1, § 225 a § 226 platia pre konania na dovolacom súde obdobne. Ak dovolateľ vezme dovolanie späť, dovolací súd konanie uznesením zastaví.

So zreteľom na uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky postupoval podľa citovaného zákonného ustanovenia a konanie o dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Okresného súdu v Galante zo 17. apríla 2007 č.k. 6 C 10/2006-158, čo do výroku o trovách konania, zastavil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243g O.s.p.), preskúmal vec bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 22. októbra 2007, sp.zn. 10 Co 103/2007, čo do výroku o trovách konania, je dôvodné.

Nesprávnym právnym posúdením veci v zmysle § 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p. je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O mylnú aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd použije iný právny predpis, ako má správne použiť, alebo aplikuje síce správny právny predpis, ale nesprávne ho vyloží. O takýto prípad v prejednávanej veci ide.

Z ustanovenia § 151 ods. 1 veta prvá O.s.p., vyplýva, že o povinnosti na náhradu trov konania rozhoduje súd na návrh spravidla v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí.

Podľa § 142 ods. 1 O.s.p. účastníkovi, ktorý mal vo veci plný úspech, súd prizná náhradu trov potrebných na účelné uplatňovanie alebo bránenie práva proti účastníkovi, ktorý vo veci úspech nemal.

Ak mal účastník vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania (§ 142 ods. 2 O.s.p.).

Z ustanovenia § 142 ods. 3 O.s.p. vyplýva, že aj keď mal účastník vo veci úspech len čiastočný, môže mu súd priznať plnú náhradu trov konania, ak mal neúspech v pomerne nepatrnej časti alebo ak rozhodnutie o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku alebo od úvahy súdu.

Pri rozhodovaní o trovách konania v zmysle § 142 O.s.p. platia dve základné zásady, t.j. že sa hradia len trovy potrebné na účelné uplatnenie alebo bránenie práva a že sa právo na náhradu trov konania riadi mierou procesného úspechu (§ 142 ods. 1 a 2 O.s.p.). Ustanovenie § 142 ods. 3 O.s.p. predstavuje výnimku zo zásady zodpovednosti za výsledok sporového konania. Účastníkovi konania súd v zmysle tohto zákonného ustanovenia prizná plnú náhradu trov konania, hoci mal vo veci len čiastočný úspech, v troch prípadoch : 1/ ak účastník mal neúspech v pomerne nepatrnej časti, 2/ ak rozhodnutie o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku a 3/ ak rozhodnutie o výške plnenia záviselo od úvahy súdu. V poslednom prípade z dikcie zákonného ustanovenia vyplýva, že úvaha súdu sa môže týkať len skutkových okolností, ktoré sú podstatné pre rozhodnutie o výške plnenia. Pokiaľ sa ňou rieši základ uplatňovaného nároku, použitie ustanovenia § 142 ods. 3 O.s.p. z hľadiska rozhodovania o trovách konania neprichádza do úvahy. Úvaha o výške plnenia sa musí opierať o hmotné právo. Ide spravidla o právne normy, v ktorých je rozsah nároku upravený

vymedzením právne relevantných kritérií a jeho samotné určenie vyplýva z konkrétnych okolností danej veci. Pre priznanie plnej náhrady trov konania nie je podstatný rozsah čiastočného úspechu (v nepatrnej časti alebo prevažnej časti) a to ani to, akú sumu v pomere k súdom priznanej sume účastník uplatňoval. Za neúspech sa nepovažuje rozdiel medzi uplatňovanou a priznanou výškou nároku. Predpokladom pre aplikáciu tohto ustanovenia je výlučne skutočnosť, že rozhodnutie o výške plnenia záviselo od úvahy súdu (prípadne znaleckého posudku). Ak je tento splnený, je potrebné o náhrade trov konania rozhodnúť podľa tohto ustanovenia.

Podľa § 146 ods. 1 O.s.p. žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania podľa jeho výsledku, ak konanie

a/ mohlo sa začať i bez návrhu,

b/ skončilo sa zmierom, pokiaľ v ňom nebolo o náhrade trov dojednané niečo iné,

c/ bolo zastavené.

Ak niektorý z účastníkov zaviniť, že konanie sa muselo zastaviť, je povinný uhradiť jeho trovy. Ak sa však pre správanie odporcu vzal späť návrh, ktorý bol podaný dôvodne, je povinný uhradiť trovy konania odporca (§ 146 ods. 2 O.s.p.).

Zavinenie je potrebné posudzovať len z procesného hľadiska a nie podľa hmotného práva z dôvodu, že v opačnom prípade by sa jednalo o posúdenie dôvodnosti uplatneného nároku vo veci samej. Preto, ak zobral navrhovateľ návrh späť, zásadne platí (ak sa nejedná o prípad uvedený v § 146 ods. 2 veta druhá O.s.p.), že zaviniť zastavenie konania a je preto povinný uhradiť odporcovi jeho trovy.

Z ustanovenia § 150 O.s.p. vyplýva, že ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať. Výnimočnosť použitia tohto ustanovenia, ako aj to, v čom súd videl, že išlo o prípad hodný osobitného zreteľa, musí súd náležite odôvodniť.

Aplikácia ustanovenia § 150 O.s.p. pri rozhodovaní o náhrade trov konania prichádza do úvahy v prípadoch, keď sú naplnené všetky predpoklady na priznanie náhrady trov konania, avšak súd dôjde k záveru, že sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, pre ktoré náhradu trov celkom alebo sčasti neprizná. Musí však ísť o celkom výnimočný prípad, ktorý

musí byť v rozhodnutí aj náležite odôvodnený. Výnimočnosť môže spočívať tak v okolnostiach danej veci, ako aj v okolnostiach na strane účastníkov konania. Pri posudzovaní okolností hodných osobitného zreteľa treba prihliadať na osobné, majetkové, zárobkové a iné pomery všetkých účastníkov konania, a tiež na okolnosti, ktoré viedli účastníkov k uplatneniu práva na súde a ich postoj v konaní. Nepriznanie náhrady trov konania musí zodpovedať zvláštnym okolnostiam konkrétneho prípadu a jedným z rozhodujúcich hľadísk je aj to, aby sa takéto rozhodnutie nejavilo ako neprimeraná tvrdosť voči účastníkovi a aby neodporovalo dobrým mravom.

Ustanovenie § 150 O.s.p. nie je možné považovať za predpis, ktorý by zakladal jeho voľnú možnosť aplikácie (v zmysle svojvôle), ale ide o ustanovenie, podľa ktorého je súd povinný skúmať, či v prejednávanej veci neexistujú zvláštne okolnosti hodné osobitného zreteľa, ku ktorým je potrebné pri stanovení povinnosti nahradiť trovy konania výnimočne prihliadnúť. Ustanovenie § 150 O.s.p. preto nie je možné vykladať tak, že je naň možné prihliadnúť kedykoľvek bez zreteľa na základné zásady rozhodovania o trovách konania.

V sporovom konaní (ako je tomu nepochybne v danom prípade konania o zníženie vyživovacej povinnosti rodiča voči plnoletému dieťaťu) sa povinnosť nahradiť trovy konania spravuje predovšetkým zásadou úspechu vo veci. Len výnimočne nemusí súd úspešnému účastníkovi priznať náhradu trov konania. Môže tak urobiť podľa ustanovenia § 150 O.s.p., podľa ktorého ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať. Zo slovného znenia uvedeného zákonného ustanovenia vyplýva, že ide o ustanovenie výnimočné, ktoré má súdu umožniť, aby pri rozhodovaní o náhrade trov konania mohol prihliadnúť k zvláštnostiam jednotlivých konkrétnych prípadov a má slúžiť k odstráneniu neprimeranej tvrdosti. Úvaha súdu, že ide o výnimočný prípad a či sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa, musí vychádzať z posúdenia všetkých okolností konkrétnej veci. Ustanovenie § 150 O.s.p. preto nemožno vykladať tak, že možno kedykoľvek bez ohľadu na základné zásady rozhodovania o náhrade trov konania nepriznať náhradu trov úspešnému účastníkovi konania; vždy musí ísť o celkom výnimočný prípad, ktorý musí byť v rozhodnutí aj náležite odôvodnený. Pri skúmaní existencie podmienok hodných osobitného zreteľa je potrebné prihliadať v prvom rade k majetkovým, sociálnym, osobným a ďalším pomerom všetkých účastníkov konania a je potrebné vziať do úvahy nielen pomery toho, kto by mal trovy konania zaplatiť, ale je nutné zohľadniť aj dopad takéhoto rozhodnutia najmä na majetkové pomery oprávneného účastníka. Významnými z hľadiska aplikácie § 150 O.s.p.

sú tiež okolnosti, ktoré viedli k uplatneniu nároku (práva) na súde, postoj účastníkov v priebehu konania a pod.

Dovolací súd zistil, že odvolací súd vec takto právne neposúdil a z hľadiska aplikácie ustanovenia § 150 O.s.p. ani neodôvodnil s poukazom na celý komplex okolností relevantných pre rozhodovanie o náhrade trov konania podľa uvedeného zákonného ustanovenia. Aby súd tento komplex mohol zodpovedne posúdiť, musí nevyhnutne najskôr poznať všetky doň patriace okolnosti, pretože len na tomto základe môže potom so znalosťou veci niektorým z nich priznať prioritu pred ostatnými. Odvolací súd výnimočnosť prípadu z hľadiska aplikácie ustanovenia § 150 O.s.p. vzhľadom len v okolnostiach danej veci, ktoré ustálil v predmete konania (vyživovacia povinnosť rodiča a dieťaťa), ako aj súčasných faktických majetkových pomeroch oboch účastníkov. Jeho záver o dôvodnosti použitia ustanovenia § 150 O.s.p. vzhľadom na predmet konania, ako už bolo ozrejmene vyššie, nie je vecne správny. Bližšie sa nezaoberal ani okolnosťami, významnými z hľadiska rozhodovania podľa § 150 O.s.p., ktorými sú najmä osobné, majetkové a sociálne pomery účastníkov konania. Tieto okolnosti neboli zo strany odvolacieho súdu vôbec odôvodnené, teda nebolo konkretizované v čom ide o výnimočný prípad a aké boli dané dôvody hodné osobitného zreteľa z hľadiska § 150 O.s.p.

Na záver dovolací súd poznamenáva, že je v konaní o mimoriadnom dovolaní viazaný rozsahom dovolania. Z toho dôvodu sa nezaoberal tými námietkami navrhovateľa vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu, ktoré prekračovali rozsah podaného opravného prostriedku generálneho prokurátora Slovenskej republiky.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky preto dôvodne podal mimoriadne dovolanie podľa § 243e O.s.p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. b/, c/ O.s.p., keďže to vyžadovala ochrana práv a zákonom chránených záujmov účastníka konania a túto ochranu nebolo možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.

Z uvedených dôvodov preto Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa ustanovenia § 243b ods. 1, 2 O.s.p. rozhodnutie odvolacieho súdu čo do výroku o náhrade trov konania zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 14. októbra 2008

JUDr. Vladimír M a g u r a, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Nina Dúbravčíková